

Poštovani novinari, dobrodošli na ovu konferenciju u CBK,

Svesni smo izazova sa kojima se Kosovo suočava, ali verujem da ćemo dijalogom, partnerstvom i ekonomskim i političkim jedinstvom uspeti da minimiziramo negativne efekte pandemije.

Ova konferencija ima ekonomski, socijalni i pre svega psihološki značaj što se tiče i imidža Kosova, ali pre svega kako bi se uverili građani da je CBK stabilnija nego ikad.

Želeo bih da podelim sa vama da CBK pažljivo prati poslednje događaje na Kosovu, zato smo angažovali dodatne aktivnosti za praćenje.

Bankarski sektor je stabilniji nego ikad, likvidan, dobro kapitalizovan i sa pozitivnim poslovanjem.

Radi informisanja javnosti, kontinuirano posvećujemo pažnju na unutrašnje kontrole koje imaju za cilj sprečavanje gubitaka i pouzdano finansijsko izveštavanje, stoga smo i izvršili ad hoc popis stanja gotovine u Centralnoj banci Republike Kosovo.

Glavni ciljevi ovog popisa bili su da se verifikuje da li su sve transakcije gotovinom u banci blagovremeno i tačno registrovane u računovodstvenim registrima za potrebe finansijskog izveštavanja.

Na osnovu rezultata ovog popisa, zaključili smo da se izveštavanje o gotovinskom stanju u finansijskim izveštajima Centralne banke Republike Kosovo odražava tačno, pravilno i blagovremeno, kao i u potpunosti u skladu sa fizičkim stanjem gotovine.

Ovo svedoči o efikasnom sistemu unutrašnjih kontrola u Centralnoj banci Republike Kosovo, smanjujući mogućnosti prevara, zloupotrebe i pogrešnih postupaka.

Ekonomске posledice od pandemije COVID-19 već su očigledne u ekonomiji Kosova, gde kako predviđanja CBK-a, tako i onih od međunarodnih finansijskih institucija, kao što su Međunarodni monetarni fonda i Svetska banka, sugerišu da će ekonomija Kosova u 2020. godini zabeležiti ekonomski pad.

Prema predviđanjima CBK-a, ekonomija Kosova u 2020. godini će zabeležiti pad od oko 7,2%. Kako god, ova predviđanja mogu se ponovo pregledati s obzirom na brojne neizvesnosti koje se odnose na razvoj pandemije u narednim mesecima i, shodno tome, mere koje se mogu preduzeti od strane odgovornih organa za upravljanje situacijom pandemije.

Uzroci u pozadini ekonomskog pada uglavnom su povezani sa merama preduzetim za sprečavanje širenja pandemije, koje su negativno uticale i na nivo potrošnje i na nivo investicija u zemlji.

Pored unutrašnjih faktora koji su uticali na pad potrošnje, poput ograničenja na razvoj aktivnosti za mnoga preduzeća, potencijalni gubitak radnih mesta i tako dalje, značajan uticaj na pad potrošnje u zemlji imao je i pad poseta dijaspore na Kosovu tokom ovog perioda, koji obično predstavljaju veoma važan izvor povećanja ukupne potražnje na Kosovu. Na osnovu podataka zabeleženih do jula 2020. godine, troškovi nerezidenata na Kosovu, od kojih je veći deo iz dijaspore, iznosili su oko 300 miliona evra, u poređenju sa iznosom od 643 miliona evra zabeleženim u istom periodu prošle godine. Međutim, ostaje da se vidi kako će se situacija sa pandemijom razvijati tokom preostalog dela godine kako bi se procenilo uticaj za tu godinu. U poslednje vreme smo primetili značajan porast

poseta dijaspore nakon ublažavanja mera, međutim, ostaje da se vidi šta će se dogoditi u narednim mesecima.

Sa druge strane, kada je reč o povezanosti dijaspore sa našom ekonomijom, faktor koji je u velikoj meri uticao na ublažavanje krize bile su doznake, koje su i u ovim vrlo teškim vremenima za svetsku ekonomiju nastavile stalan tok ka našoj ekonomiji. Vrednost doznaka primljenih do avgusta 2020. godine bila je 608,6 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 10 procenta.

Pad potrošnje na Kosovu tokom ove godine ogledao se u nižoj vrednosti uvoza robe koja je do jula 2020. godine iznosilo 2,03 milijarde evra ili godišnji pad od 9,9 procenata. Sa druge strane, izvoz roba iznosio je 290,1 miliona evra, beležeći godišnji porast od 15,8 procenata, uglavnom zasnovan na porastu izvoza osnovnih metala. Kao rezultat toga, trgovinski deficit (robe) tokom ovog perioda zabeležio je vrednost od 1,74 milijarde evra, što predstavlja godišnji pad od 13,1 procenta.

Što se tiče stranih direktnih investicija, njihova vrednost je do jula 2020. godine dostigla 202,6 miliona evra, u poređenju sa vrednošću od 147,7 miliona evra zabeleženih do jula 2019. godine. Tokom ovog perioda, investicije u nekretnine, koje predstavljaju glavnu kategoriju SDI na Kosovu, smanjile su se na 100,6 miliona evra, sa 117,6 miliona evra godinu dana ranije. Njihov pad se može objasniti ograničenjem kretanja dijaspore prema Kosovu, ali bez obzira na to ova kategorija ostaje najveća kategorija SDI-a na Kosovu. S druge strane, došlo je do povećanja SDI-a u sektoru finansijskih usluga, koje su zabeležile vrednost od 54,5 miliona evra, u poređenju sa iznosom od 14 miliona evra zabeleženih godinu dana ranije.

U ovim uslovima kada su prihodi od spoljnog sektora zabeležili pad, ekonomija Kosova je nastavila da ima koristi od kontinuiranog porasta kreditiranja

bankarskog sektora Kosova. Ukupna vrednost aktivnih kredita u bankarskom sektoru Kosova u septembru 2020. godine bila je 3,2 milijarde evra, što predstavlja godišnji porast od 7,6%. Vrednost novih kredita izdatih za period januar-avgust 2020. godine iznosi 912,5 miliona evra, u poređenju sa 959 miliona evra ili pad od 5 procenta u odnosu na godinu dana ranije. Međutim, tokom jula-avgusta ove godine imamo obećavajuće podatke, gde novi krediti odobreni od bankarskog sektora vrede 320,7 miliona evra u poređenju sa novim kreditima izdatim u istom periodu prošle godine od 260 miliona, ili porast od 23 procenta.

Povećanje kreditiranja nesumnjivo su olakšale regulatorne i nadzorne mere CBK-a, koje su imale za cilj ublažavanje tereta plaćanja duga za dužnike, kao i ublažavanje regulatornih zahteva za banke.

Depoziti i dalje predstavljaju glavni izvor finansiranja bankarskog sektora i zabeležili su godišnji porast od 8,6 procenata u septembru 2020. godine. Važno je napomenuti da depoziti stanovništva predstavljaju 67 procenata ukupnih depozita u bankarskom sektoru, koji su povećani za 7 procenta u odnosu na isti period prošle godine.

Slično prethodnim godinama, efektivna kamatna stopa na kredite iznosi 6,4 procenta koliko je bila u septembru 2019. godine, dok je kamatna stopa na depozite 1,5 procenta, koliko je bila i u septembru prošle godine.

Zadovoljavajuća situacija se takođe pojavljuje u pogledu pokazatelja održivosti bankarskog sektora. Pokazatelj adekvatnosti kapitala i dalje je iznad potrebnog regulatornog minimuma i iznosi 16,9 procenata u septembru 2020. godine u odnosu na 16,5 procenata u septembru 2019. godine. Zadovoljavajuća situacija predstavljena je i u pogledu likvidnosti, gde odnos likvidnosti iznosi 37,7 procenata, što je iznad potrebnog regulatornog minimuma od 25 procenata. Stopa

nekvalitetnih kredita i dalje je niska i iznosi 2,7 procenta, dok je njihova pokrivenost provizijama 137,8 procenata.

Takođe imamo pozitivna kretanja u sektoru osiguranja, koji je do septembra 2020. godine imao blagi pad aktivnosti, međutim imao je pozitivne finansijske učinke, kao i sa poboljšanjem pozicije likvidnosti. Do septembra 2020. godine, sredstva sektora osiguranja iznosila su 215 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 9,3 procenta.

Takođe, vredi napomenuti činjenicu da je samo tokom 2020. godine dodata vrednost kapitala u ovom sektoru oko 12 miliona evra povećavajući odnos kapitala i sredstava sa 25,4 procenta na 26,8 procenata.

Mikrofinansijske i nebankarske finansijske institucije (MFI-NBFI) takođe su nastavile da imaju značajan porast sredstava, odnosno kreditne aktivnosti. U septembru 2020. godine vrednost ukupnih kredita dostigla je 218,8 miliona evra, što predstavlja godišnji porast od 2,0 procenta.

Imajući u obzir nastavljanje pandemije i shodno tome i potencijalne negativne efekte za ekonomiju, mi smo kao Centralna banka posvećeni preduzimanju daljih mera za podršku ekonomiji olakšavajući tok kreditiranja privatnog sektora. U tom kontekstu, planiramo da preduzmemo novu meru, sličnu merama Evropske centralne banke, kroz koju će privremeno biti smanjen regulatorni kapitalni zahtev prema bankama, za koji se očekuje da će osloboditi značajan deo kapitala koji se može koristiti za kreditiranje ekonomije. Regulatorno potraživanje za kapitalom će se zatim postepeno vraćati na potreban nivo u normalnim uslovima u skladu sa tempom ekonomskog povratka u normalu. U početnim razgovorima sa Udruženjem banaka Kosova i predstavnicima banaka, naš pristup prema pandemiji

je bio pozdravljen i visoko cenjen, što nas je navelo da verujemo da će biti efikasan u postizanju našeg cilja da podrži ekonomiju zemlje.

Očekuje se da će se doprinos bankarskog sektora ekonomskom oporavku dodatno povećati nakon eventualnog usvajanja Zakona o ekonomskom oporavku u Skupštini Kosova, s obzirom na činjenicu da je značajan deo paketa za ekonomski oporavak zasnovan na merama za olakšavanje pristupa finansijama. Konkretnije, očekuje se da subvencije kamata i kreditne garancije igraju veoma važnu ulogu u povećanju kreditnog finansiranja u našoj ekonomiji. Međutim, ovde moramo voditi računa da ovu šemu ekonomske podrške učinimo što efikasnijom, kroz pažljivo definisanje kriterijuma podobnosti za korisnike. U ovom slučaju treba uzeti u obzir činjenicu da je kriza negativno uticala na finansijski položaj značajnog dela privrednih subjekata i pojedinaca, ali to ih ne bi trebalo isključiti iz mogućnosti pristupa finansijskim mogućnostima, jer se mogu kategorisati kao loš dužnik. Ako bi Kosovski fond za kreditnu garancija prihvatio samo garantovanje kredita klijenata koji nisu imali problema sa otplatom kredita, tada bismo na kraju podržali klijente koji bi čak i bez takve šeme mogli da obezbede pristup kreditima, a isključili bismo one kojima je takva šema najpotrebnija da bi im pomogla za njihov oporavak.